

Árki Noémi

Amerika volt az NDK

Mestermunka

Témavezető, mestermunka konzulens: Gulyás Miklós

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

Fotográfia MA szak, 2018

Amerika volt az NDK

Mestermunkám készítése során egy érdekes közösségbe nyertem betekintést – ők az NDK-s Magyarok Egyesülete. A hónapokon át tartó munkában a fotók elkészítését megelőzően fontos szerepe volt a megismerésnek és a történeteknek.

1967-ben Magyarország és az NDK között született egy munkacsere szerződés, melynek keretében mintegy 40.000 magyar fiatal indult útnak keletnémet gyárakban dolgozni '67 és '83 között. A kettészelt Németország keleti részében a háború utáni iparosítás akkora erőforrásokat igényelt, hogy külföldi munkaerő bevonására volt szükség a termelési tevékenység ellátásához. Az NDK óriási támogatásokat kapott az oroszoktól, hogy közel olyan szinten legyen, mint a nyugat.

„Az NDK valójában kirakatállam volt a két világ határán.” /Csát Miklós/

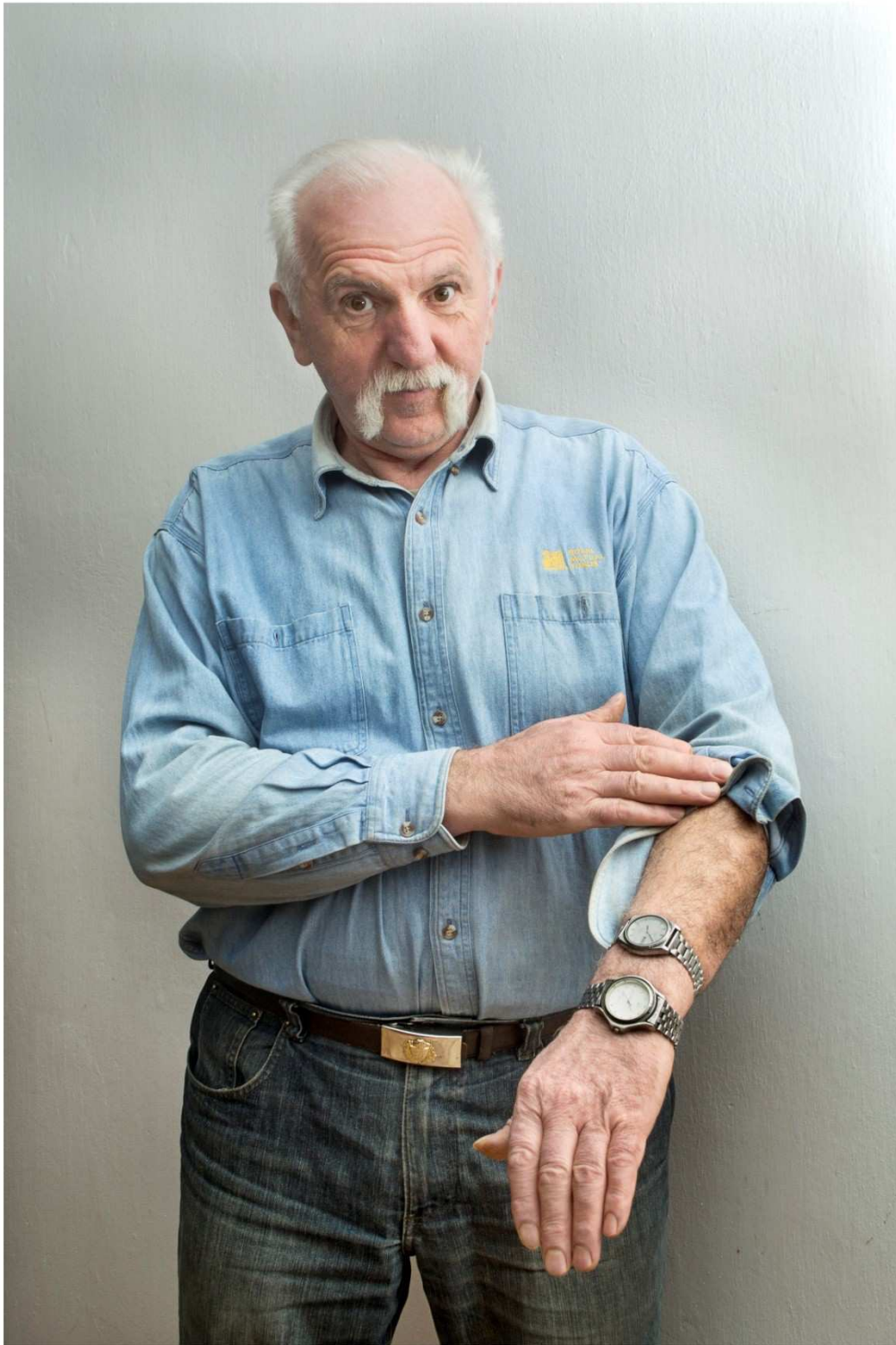
Ma, 40 évvel később az NDK-s Magyarok Közhasznú Egyesülete igyekszik összetartani lehetőleg minden „endékás magyart”. Nostalgiautakon és különféle rendezvényeken, filmklubokon keresztül tartják életben fiatalkori emlékeiket és az NDK-t. Ahogy ők mondják: a *legnagyobb szabadság éveit*.

Nagyon izgatott, hogy miből ered az érzés, és hogy mik azok az emlékek, melyeket a tagok ugyan sokszor külön-külön éltek meg, mégis a mai napig ennyire szoros közösséget képesek formálni – egy olyan közösséget, mely nem egy tag számára igazi családot jelent.

A képek több értelemben is vegyes jelleget mutatnak: vannak egyszerű portrék és környezeti portrék, valamint tárgyfotók, sőt egy narratív tér is; illetve vannak dokumentumokat felhasználó, valamint megkreált tárgyakat alkalmazó képek is. Ezek egyrészt a kollektív emlékek karakterére, valamint a tényszerű-nostalgikus, a „legnagyobb szabadság”-de mégis csak a szocializmus közötti határookra és ellentétekre erősítenek rá. Másrészt több szinten próbáltam a tagokat bemutatni – a háttér teljes lecsupaszításával egy-egy meghatározó elemet kiemelő fotóktól egészen a komplexebb, privát életteret is magába ölelő bemutatásig.

A sorozat döntő részét portrék alkotják. Ennek oka, hogy elsősorban az emberekre és az ő emlékeikre voltam kíváncsi. Egyesületről van szó ugyan, de ezek az élmények és az életérzés az egyének szintjén léteznek, akik mind-mind mást emeltek ki és tartottak fontosnak elmesélni. Fontosak azonban az ereklyéket dokumentumszerűen bemutató képek is, ezek ugyanis mintegy vasmacsakaként a történelmi tényekhez horgonyozzák a történetet.

A szövegeket a munka során folyamatosan gyűjtöttem. A találkozók során interjúkat is készítettem és feljegyeztem minden számomra érdekesnek és fontosnak tűnő részletet. Különösen érdekelt az, ahogyan ők maguk megélték az NDK-s éveket. Minden szereplőhöz kötődően megjelenik egy-egy apró történet – így ők maguk is hús-vér embereként, és ami még fontosabb, egyénként jelennek meg a sorozatban, nem csupán egy összemosódó massa darabjaiként.

















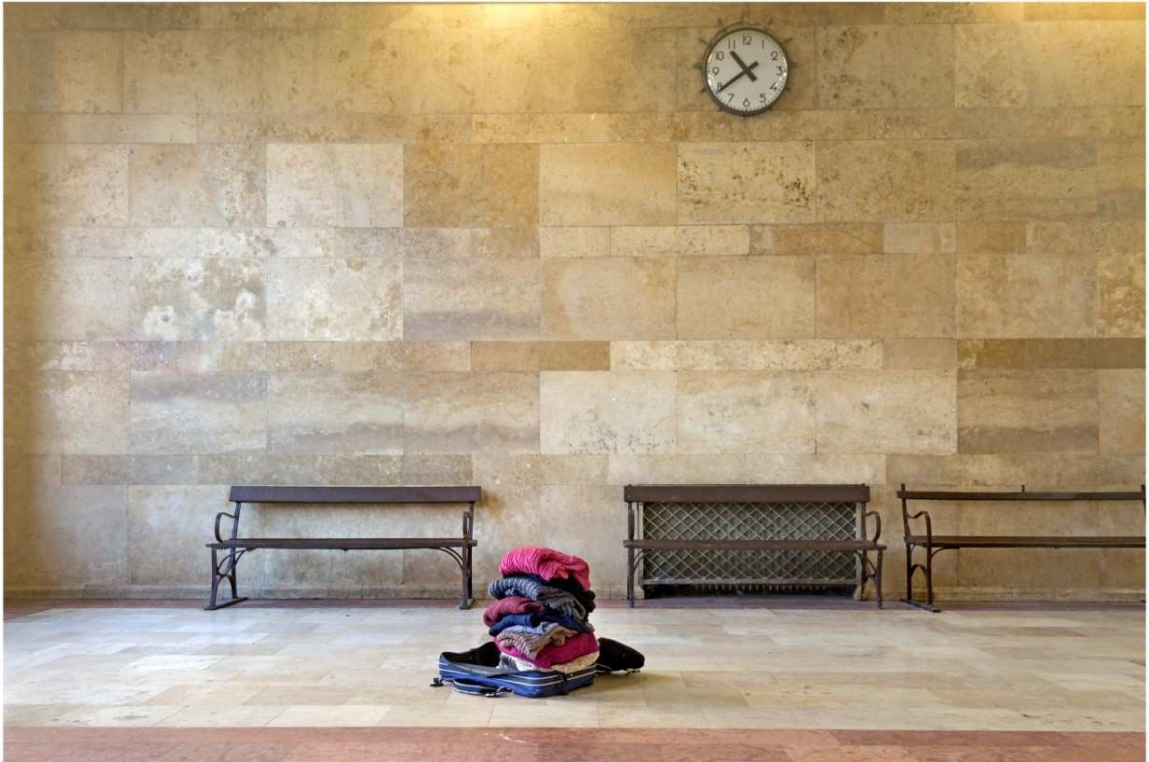














Lajos, Erfurt, '79-'81.

Lajos hamar megtalálta a kikapukat a rendszeren. Akkoriban külön épületekben helyezték el a fiúkat és a lányokat, éjszakára pedig senki sem maradhatott látogatóban. Lajos palacsintával fizette le a portás nénit, így állandó vendég lett a lány kolónián – ahogy ő mondja: *a szépasszonyoknál.*



Zsuzsa, Sömmerda, '70-'72.

Zsuzsa sváb családból származik, a munkacsere szerződés keretében dolgozott az NDK-ban, jelenleg általános iskolai tanárnőként német nyelvet oktat, aktív szerepet vállal a Fővárosi Német Önkormányzatban, a Braunhaxler Óbudai Német Hagyományokat Ápoló Közhasznú Egyesület intézményvezetője, ahol egy német táncsoportnak is állandó tagja.



László, Drezda, '72-'75.

Lászlónak kétszer tartottak fegyvert a fejéhez. Táborig fotósként dolgozott a katonaságnál és néha olyat is látott, amit nem szabadott észrevenni.

Oroszul kötelező volt tanulni. Vizet már nem tudtunk volna kérni, de jelteni, azt igen.



János, Erfurt, '77-'79.

János feleségével, Edinával az NDK-s időkben házasodott össze, az esküvőt Magyarországon tartották. Később csepeli otthona melléképületében hozta létre a DDR Múzeumot. Évekkel később visszatértek, hogy a volt NDK területén kössenek újra fogadalmat.



Ferenc, Kelet-Berlin, '78-'83.

Ferenc Kelet-Berlinben élt, a Kereskedelmi Kirendeltségen dolgozott. A nagyobb szabadság nagyobb kontrollal is járt – néha hajszálat tűztek a zárba, mire hazaértek, már nem volt ott. Azon kevés kiváltságosak közé tartozott, akik időnként át is léphettek a falon. Később jelen volt annak leomlásánál is.



Feri, Warnemünde, '69-'72.

Feri viszonya viharosan indult Ilona keletnémet szüleivel. Tudták, hogy el fogja vele hagyni az NDK-t.

Kint pár barátommal zenekart alapítottunk, előírták, hogy a számoknak csak 25 százaléka lehet nyugati, a többinek kelet-európainak kell lennie.

Rózsa és Károly, Freiberg, '79/'80-'82.



Rózsának és Károlynak a legnagyobb ajándékot adta az NDK: közös gyermeküket, aki a mai napig Németországban él. A gyári évek után Kelet-Berlinben laktak diplomáciai közegben. Nem terveztek örökre kint maradni, később összes bútorukkal és értékeikkel együtt hazaköltöztek.

Berlinben egész nap mellettem volt a kicsi fiam. Most harminc éves, és amikor meglátogatjuk Németországban, még mindig megfogja a kezemet az utcán. Ezt kevés apa mondhatja el magáról.

Miki, Gölzau, '76-'79.



Miki az Orbitaplast nevű, ma is működő gyárba került kiküldetésre, szakmát tanulni. A magyar viszonyokhoz képest jobban keresett, még vállalati lakás is szerepelt a megegyezésben. MZ Trophy-val járták az NDK-t. Egyszer, térkép híján túl közel mentek a határhoz, a közegek meg azt hitték: disszidálni próbálnak.

Zenteg, Premnitz, '75-'78.



Zenteg első NDK-s élménye egy sztrájk volt, amit ő szervezett. Olyan gyárba kerültek, ahova nem akartak menni, ráadásul a pénz is kevés volt. Németül ugyan ekkor még nem beszélt, de végül elérték a céljukat.

Szabad élet, hadd szóljon!

Kokó, Leipzig, '75-'78.



Kokó 208 magyar társaságában került egy vállalathoz – ez a szám egy hónap alatt 650-re nőtt. 10 fős fiúlakásuk ajtaján nem volt kilincs, bárki jöhetett-mehetett. Sok házi állatot tartottak, köztük egy papagájt is, egészen addig, amíg az egyik lakó véletlenül rá nem feküdt az italozás végén.

Installálás

Fali nézet:



Képek méretei: 5db 70x50 cm, 11 db 59,5x42,8 cm

Papír: Baryt Platin Fibre

Kivitelezés: Dibondra kasírozva, fakeretben

Köszönetnyilvánítás

Köszönöm legelsősorban a szeretetteljes befogadást, a rengeteg rám szánt időt és a sok-sok érdekes történetet az NDK-s Magyarok Közhasznú Egyesülete összes tagjának.

Köszönöm témavezetőmnek, Gulyás Miklósnak a munka elkészítése során nyújtott összes segítséget, hasznos véleményt és meglátást, valamint az állandó rendelkezésre állást. Köszönöm továbbá tanárimnak, Fátyol Violának, Kudász Gábor Arionnak és Máté Gábornak a konzultációk során elhangzó segítő visszajelzést.

Köszönöm Makk Lillának a grafikai munkában nyújtott segítségét.